

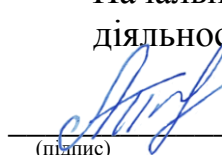
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри психології
діяльності в особливих умовах

(підпис)

Ліна ПЕРЕЛИГІНА

« 22 » червня 2020 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи біології людини»

циклу загальної (обов'язкової) підготовки
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за освітньо-професійними програмами «Екстремальна та кризова
психологія», «Робота з персоналом»

Силабус розроблено згідно робочої програми навчальної дисципліни.

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

Рекомендовано кафедрою психології діяльності в особливих умовах на:

2020-2021 навчальний рік

Протокол від «18» червня року № 11

Перезатверджено.

Начальник кафедри ПДОУ _____ Ліна ПЕРЕЛИГІНА
(підпис)

20__-20__ навчальний рік

Протокол від «__» _____ 20__ року № __

Перезатверджено.

Начальник кафедри ПДОУ _____ Ліна ПЕРЕЛИГІНА
(підпис)

20__-20__ навчальний рік

Протокол від «__» _____ 20__ року № __

2020рік

1. Анотація.

Навчальна дисципліна «Основи біології людини» спрямована на засвоєння та підвищення рівня біологічних знань та подальше їх практичне використання у роботі фахівця – психолога, формування логіки пізнання існування живого від загального до конкретного, що уможливило розвивальний характер навчання і сприяє розвитку теоретичного та практичного мислення, дає можливість об'єднувати окремі знання у систему, забезпечуючи їх інтеграцію.

Теоретичний та практичний матеріал сприятиме професійному самовизначенню у прикладних сферах, розвитку розумових здібностей та якостей особистості майбутнього професіонала, мотивує до здорового способу життя, допоможе оволодіти технологією прийняття рішень, вільного вибору і дій у різних професійних напрямках.

Відмінною особливістю даного курсу є те, що матеріал структуровано таким чином, щоб сконцентрувати увагу саме на людині та показати її центральне місце в біологічному світі.

2. Інформація про викладача

Загальна інформація	Ільїна Юлія Юріївна - доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, кандидат біологічних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 435. Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	ilina@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси*	Морфологічні аспекти психічної діяльності
Професійні здібності*	Професійні знання та значний досвід викладання дисциплін природничого циклу у закладах вищої освіти
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Жирорастворимые витамины в жизни человека/ Учебное пособие для студентов биологических специальностей университетов, Харьков (в соавторстве) Экологические факторы в развитии аллергии. Материалы международной научно-практической конференции «Мир. Война. История». Харьков (в соавторстве) Отдаленные последствия интенсивных физических нагрузок для репродукции. Наукові праці Волинського державного ун-ту «Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві», Луцьк (у співавторстві)

* – заповнюється за бажанням НПП.

3. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 435. У разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити: базові предмети природничих наук закладів загальної середньої освіти 1- III ступеня.

Постреквізити: анатомія нервової системи та фізіологія вищої нервової діяльності, загальна психологія; психофізіологія; вікова та геронтопсихологія; психологія здоров'я та психосоматика; підготовка з надання домедичної допомоги.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Мета: засвоєння знань з біології людини для подальшого їх практичного використання; здатність аналізувати основні наукові погляди щодо законів розвитку, закономірностей будови, життя клітини, органів, їх систем та організму в цілому.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- формування у здобувачів вищої освіти знань про принципи функціонування і структуру біологічних систем, їх онто- і філогенез, взаємозв'язки між біологічними системами, середовищем; оволодіння методологією наукового пізнання;

- розвиток умінь встановлювати гармонійні стосунки з природою на основі поваги до життя як найвищої цінності та всього живого як унікальної частини біосфери;

- мотивація здорового способу життя;

- формування умінь застосовувати теоретичні знання з метою професійного самовизначення у прикладних сферах людської діяльності;

- розвиток розумових здібностей та якостей особистості (пізнавального інтересу, спостережливості, уяви, уваги, пам'яті, теоретичного стилю мислення),

- прагнення до самоосвіти, самопізнання, самовдосконалення, самооцінки, самореалізації у різних видах діяльності;

- становлення наукового світогляду; формування емоційно - ціннісного ставлення до природи, до себе, до людей, до загальнолюдських духовних цінностей.

Знання:

- концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень;
- критичне осмислення основних теорій, принципів, методів, понять у навчанні та професійної діяльності;

Уміння:

розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів застосування ін.;

застосовувати теоретичні знання на практиці та при вивченні інших психологічних дисциплін.

Комунікація:

- донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності;

- здатність ефективно формувати комунікативну стратегію.

Автономія та відповідальність:

Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб, здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти:

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

Здатність надавати домедичну допомогу постраждалому.

Результати навчання:

Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круг-лих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Оцінювати функціональний стан психофізіологічних систем організму відповідно до специфіки професійної діяльності, використовувати психофізіологічні методи для діагностики психосоматичних розладів,

пов'язувати соматичні процеси з організацією нервової системи.

Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

Аналізувати психологічні особливості дій працівників в напружених ситуаціях професійної діяльності; регулювати власну поведінку в різноманітних ситуаціях професійної діяльності.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Денна форма навчання
Рік підготовки	1-й
Семестр	1-й
Обсяг кредитів ЄКТС	5
Загальна кількість годин	150 год.
Лекції	22 год.
Практичні	32 год.
Лабораторні	0 год.
Самостійна робота	96 год.
Вид підсумкового контролю	екзамен

6. Календарно-тематичний план викладання дисципліни

Тривалість академічної години в Університеті становить 40 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин, що триває 80 хвилин без перерви.

Тиждень навчання	Тема та її зміст	Вид навчальних занять
1 семестр (15 тижнів)		
Модуль 1		
1-4	Тема 1. 1.1. Науки про людину. 1.2. Клітина-морфофункціональна одиниця життя. 1.3. Спадковість та мінливість. 1.4. Генетика статі.	Лек. – 4 год. ПЗ. – 10 год. СР – 22 год.
Модуль 2		
5-12	Тема 2. 2.1. Розмноження. 2.2. Етапи індивідуального розвитку: ембріональний розвиток. 2.3. Організм людини як цілісна біологічна система. 2.4. Основні закономірності постембріонального розвитку.	Лек. – 12 год. ПЗ. – 16 год. СР – 22 год.
Модуль 3		

13-15	Тема 3. 3.1. Поняття про еволюцію 3.2. Теорія Дарвіна. 3.3. Принципи класифікації організмів. 3.4. Поняття про антропогенез. Тема 3.5. Походження людини.	Лек. – 6 год. ПЗ – 6 год. СР – 52 год.
Всього		150 годин

Примітка: Лек. – лекція; ПЗ – практичне заняття; МКР – модульна контрольна робота; СР – самостійна робота.

7. Список рекомендованої літератури

Базова

1. Войціцький В.М. та ін. Біологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Кондор, 2007. 60 с.
2. Воробець З.Д. Біологія: навчальний посібник. К.: Знання, 2010. 436 с.
Даценко І. І. Гігієна та екологія людини: Навч. посіб. — Л.: Афіша, 2000. — 298 с.
3. Ільїна Ю.Ю., Перелигіна Л.А., Приходько Ю.А. Основи біології людини: підручник. Харків, ФОП Панов. 2019. 280 с.
4. Колесников С.И. Общая биология : Учеб. Пособие. Ростов н/Д : Феникс, 2005 . 288 с.
5. Сегеда С.П. Антропология: підручник для студентів гуманітарних спеціальностей. К.: Либідь, 2001.- 424 с.
6. Сегеда С.П. Антропология : Навч. посібник. К. : Либідь, 2001 . — 336 с.

Допоміжна

1. Агаджанян Н. А., Шабатура Н. Н. Биоритмы, спорт, здоровье. — М.: Физкультура и спорт, 1989. — 209 с.
2. Вернадский В. И. Биосфера. — М., 1967.
3. Грин Н., Стаут У., Тейлор Д. Биология: В 3 т. — М.: Мир, 1990.
4. Дарвин Ч. Путешествие натуралиста вокруг света на корабле “Бигль”. — М., 1983. — 568 с.
5. Уайт, Э. Первые люди. М.: Мир, 1978 . — 156 с.

8. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання з дисципліни «Основи біології людини» здійснюється за накопичувальною бально-рейтинговою системою, основною метою якої є регулярна й комплексна оцінка результатів навчальної діяльності та сформованості компетентностей.

Оцінювання компетентностей здобувачів здійснюється з використанням трьох шкал:

- перша – національна (традиційна) – 4-бальна (чотирибальна);
- друга – рейтингова шкала оцінювання – ЄКТС;

третя – накопичувальна шкала – 100-бальна.

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою

Вид навчальної роботи		Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль				
Модуль № 1	Лекції (активність на занятті)	2	1	2
	Практичні заняття (активність на занятті)*	5	1	5
	Модульний контроль (усне опитування)*	1	12	12
Разом за модуль № 1				19
Модуль № 2, 3	Лекції (активність на занятті)	9	1	9
	Практичні заняття (активність на занятті)*	11	1	11
	Модульний контроль (усне опитування) *	1	12	12
Разом за модуль № 2				32
Разом за поточний контроль				51
II. Індивідуальна самостійна робота				12
III. Екзамен				37
Разом за всі види навчальної роботи				100

* – обов'язкові види навчального контролю.

Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів:

- поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру;
- підсумкового контролю успішності.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на заняттях та набутих знань, умінь, навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 1 балів):

1 бал – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом,

орієнтується в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади; завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни.

0,5 бал – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми; обґрунтування відповіді недостатнє.

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, логічна послідовність, вміння робити порівняння, висновки.

Модульний контроль є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення усного опитування здобувачів в аудиторії під час проведення останнього практичного заняття в межах окремого залікового модуля.

Критерії оцінювання знань здобувачів при усному опитуванні під час проведення модульного контролю (оцінюється в діапазоні від 0 до 12 балів):

12 балів – здобувач продемонстрував особливі творчі здібності.

11 балів – здобувач вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні явища, факти, виявляючи особисту позицію щодо них.

10 балів – здобувач продемонстрував початкові творчі здібності, самостійно оцінює окремі факти, явища, ідеї.

9 балів – здобувач вільно (самостійно) володіє вивченим обсягом матеріалу.

8 балів – здобувач вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію і підтверджувати її.

7 балів – здобувач вміє застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій.

6 балів – здобувач відтворив значну частину теоретичного матеріалу і виявив розуміння основних положень.

5 балів – здобувач виявив вміння володіти матеріалом на рівні, вищому за початковий.

4 бали – здобувач володіє матеріалом на початковому рівні, матеріал відтворює на репродуктивному рівні.

3 бали – здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів.

2 бали – здобувач володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, виклав матеріал уривчастими реченнями, виявив здатність висловлювати думку на елементарному рівні.

1 бал – здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворив лише окремі факти, елементи, об'єкти.

0 балів – відповідь відсутня.

Перелік питань для обговорення на модульному контролі 1.

1. Біологія як система наук.
2. Використання наукового методу для аналізу біологічних фактів.
3. Основні теорії, закони та закономірності біології.
4. Основні властивості живого організму. Рівні організації живого.
5. Клітинна теорія. Про- та еукаріотичні клітини
6. Хімічні сполуки протоплазми. Обмін речовин та енергії.
7. Органели клітини.
8. Синтез білка. Етапи білкового синтезу. Генетичний код та його властивості.
9. Порушення регуляції клітинної активності. Генні та хромосомні мутації.
10. Ферменти, гормони, вітаміни та їх роль у процесах метаболізму.
11. Ділення клітин: мітоз. Фази мітозу та їх характеристика.
12. Ділення клітин: мейоз. Фази мейозу та їх характеристика.
13. Ділення клітин: амітоз та ендомітоз.
14. . Гаметогенез: овогенез. Характеристика фази великого та малого росту.
15. . Гаметогенез: сперматогенез.
16. Спадковість та мінливість.
17. Мутації та їх вплив на ріст та розвиток людського організму. Генні та хромосомні хвороби.
18. Закони Менделя.
19. Генетичне визначення статі. Балансова теорія визначення статі, її значення.
20. Успадкування ознак, зчеплених зі статтю.

Перелік питань для обговорення на модульному контролі 2.

1. Форми розмноження. Характеристика нестатевого і статевого розмноження
2. Онтогенез. Характеристика стадій пренатального онтогенезу.
3. .Провізорні органи.
4. Ембріональні зачатки та їх тканинні похідні.
5. Становлення функцій різних органів та систем у плода. Вплив тератогенів на розвиток людського організму.
6. Вікові зміни показників розвитку у постнатальному онтогенезі: новонароджений.
7. Вікові зміни показників розвитку у постнатальному онтогенезі: немовля та дошкільник.
8. Вікові зміни показників розвитку у постнатальному онтогенезі: молодший школяр, підліток, юність.
9. Вікові зміни показників розвитку у постнатальному онтогенезі: дорослість.
10. Основні закономірності постембріонального розвитку: період старості, теорії старіння. Фізіологічні та нейро-гуморальні зміни при

старінні.

11. Тканина: визначення, види та функції.
12. Організм як цілісна біологічна система: опорно-руховий апарат.
13. Організм як цілісна біологічна система: будова та функції травної системи.
14. Організм як цілісна біологічна система: будова та функції дихальної системи.
15. Організм як цілісна біологічна система: будова та функції видільної системи.
16. Організм як цілісна біологічна система: будова та функції статевої системи.
17. Організм як цілісна біологічна система: Кров та кровоносна система.
18. Організм як цілісна біологічна система: ендокринна система.
19. Організм як цілісна біологічна система: нервова система.
20. Організм як цілісна біологічна система та його реакція на подразники. Проблема стресу у біології та медицині.
21. Розвиток еволюційного вчення.
22. Основні положення теорії Дарвіна – Уоллеса.
23. Біогенетичний закон Мюллера – Геккеля.
24. Мікро- та макроеволюція.
25. Проблема походження життя на Землі та шляхи її вирішення.
26. Ери та періоди Землі та їх характеристика.
27. Еволюція вищих приматів.
28. Походження людини. Сутність та основні риси антропосоціогенезу.
29. Докази еволюції за даними палеонтології, порівняльної анатомії та порівняльної біології.
30. Викапні представники роду Номо.
31. Фізичний розвиток людини.
32. Зв'язок конституційних і психологічних особливостей.
33. Видова єдність людства. Класифікація рас.
34. Адаптивність расових ознак.
35. Антропологічна структура населення земної кулі (Європа, Азія, Америка, Африка).

Індивідуальна самотійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самотійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату та презентації.

Критерії оцінювання індивідуальної самотійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 12 балів):

12 балів – здобувач має послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викласти матеріал; продемонструвати здатність здійснювати

порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, здійснити критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; продемонструвати здатність робити логічні висновки та узагальнення; здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; використовує статистичні дані; продемонструвати знання підручників, посібників, вміння аналізувати наукову літературу. Використано ілюстративний матеріал, презентація. Список використаної наукової літератури нараховує не менше 8 - 10 джерел, відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії, здобувач продемонстрував вміння доповісти матеріал аудиторії, вільно ним володіє.

11 – 10 балів - Здобувач послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викладає матеріал; демонструє здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, здійснює критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; демонструє здатність робити логічні висновки та узагальнення; але не в повній мірі може аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; недостатньо використовує статистичні дані.

9-7 балів – здобувач правильно викладає матеріал, здійснює частково порівняльний аналіз деяких теорій, концепцій, частково демонструє здатність робити висновки та узагальнення, не аргументує власне ставлення до альтернативних поглядів на питання, не використовує фактичні та статистичні дані.

6-4 бали здобувач вірно виконав більшу частину роботи, але при написанні допущені неточності, або відсутня мінімально необхідна кількість висновків, недостатньо логічних та обґрунтованих пояснень, допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій. У матеріалах відсутні необхідні докази та аргументи. Або здобувач лише частково висвітлює тему. Зроблені висновки є помилковими. Реферат містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність зрозуміти її зміст.

3-1 бали здобувач зовсім не висвітлює дискусійну тему або висвітлює її неправильно.

0 балів - текст реферату є повністю ідентичним тексту підручника чи конспекту або повністю ідентичним реферату з інтернету.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час доповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно та письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих тем для написання рефератів (індивідуальна самостійна робота здобувачів вищої освіти):

1. Медичні аспекти формування здорового способу життя.
2. Вплив шуму на організм людини.

3. Класичні генетичні експерименти.
4. Клонування тварин: проблеми та перспективи.
5. Методи генетичних досліджень людини.
6. Вивчення ознак спадкування у родині з використанням генеалогічного методу.
7. Генотипична обумовленість інтелекту та складових психофізіологічних параметрів.
8. Генотип-середовищні співвідношення у формуванні деяких ознак людини.
9. Шкідливі та корисні мутації.
10. Хромосомні хвороби.
11. Наукові та етичні проблеми клонування.
12. Спадкові хвороби.
13. Сучасні погляди на природу старіння.
14. Антропометричні дослідження.
15. Мозг та здібності людини.
16. Дерматогліфіка.
17. Поняття віку у біології та психології.
18. Вітаміни та їх роль в обмінних процесах.
19. Роль ферментів в обмінних процесах у людини.
20. Вплив хімічних препаратів на діяльність серця.
21. Нейро-гуморальна регуляція.
22. Біологічний та психологічний стрес.
23. Мова та мовлення: поява мовлення у філогенезі.
24. Людина розумна.
25. Філогенія гоминід.
26. Ери та періоди Землі.
27. Людські раси.
28. Психологічна антропологія як наука.
29. Удосконалення людської руки.
30. Антибіотики: відкриття, класифікація, значення.
31. Пріони – нові збудники хвороб.
32. Бехтерев В.М. про методи навіювання на особистість (аналіз книги Бехтерева «Гіпноз, навіювання, телепатія»).
33. Акмеологія особистості.
34. Культура і емоції.
35. Поняття статі в біології і психології.
36. Акселерація.
37. Аукалогія як наука.
38. Епохальні тенденції і групові відмінності в будові тіла.
39. Життєвий шлях і світогляд Сеченова.
40. І. П. Павлов - продовжувач справи Сеченова.
41. Генетично модифіковані продукти і їх вплив на здоров'я людини.
42. Гіпотези виникнення людства.
43. Значення слуху і голосу в житті людини.

44. Сутність і характерні риси антропосоціогенезу.
45. Вплив космічних факторів на організм людини.
46. Радіаційне випромінювання і його вплив на людський організм.
47. Імпрінтинг.
48. Становлення рефлексів в онтогенезі людини.
49. Антиноцицептивна система.
50. Людські родоводи.
51. Тератологія як наука.
52. Біологічно активні речовини.
53. Сеченов і Павлов про умовно - рефлекторну діяльність.
54. Генетична програма людини і проблема геніальності.
55. Концепція ноосфери та її науковий статус.
56. Креационізм і еволюціонізм.
57. Проблеми генної інженерії.
58. Регенерація у тварин і людини.
59. Історія відкриття і застосування стовбурових клітин.
60. Доядерні організми.
61. Функціональна асиметрія головного мозку.
62. Взаємодія ендокринної та нервової системи.
63. Синдроми, обумовлені трисомією аутосом.
64. Гомеостаз і поведінка тварин.
65. Емоції у тварин.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного екзамену, який складається здобувачем у період екзаменаційних сесій згідно з розкладом. Екзаменаційні білети повністю охоплюють робочу програму дисципліни та забезпечують перевірку знань, навичок і умінь відповідного рівня, що передбачені програмою. Кількість екзаменаційних білетів для усного екзамену перевищуватиме кількість здобувачів у навчальній групі не менше, ніж на 5.

Зміст екзаменаційних білетів, перелік матеріалів, користування якими дозволяється здобувачу під час екзамену, а також критерії оцінювання рівня підготовки здобувачів обговорюються на засіданні кафедри і затверджуються начальником кафедри. Ці матеріали дійсні протягом навчального року, вони є складовою навчально-методичної документації з дисципліни. Екзаменаційні білети включають теоретичні питання, практичні ситуації і задачі.

При визначенні критеріїв оцінювання відповідей здобувача або виконання певного завдання з дисципліни необхідно враховувати:

- повноту і правильність відповіді;
- здатність узагальнювати отримані знання;
- здатність застосовувати правила, методи, принципи, закони у конкретних ситуаціях;
- уміння аналізувати і оцінювати факти, події, інтерпретувати схеми,
- уміння викладати матеріал чітко, логічно, послідовно.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (оцінюється від 0 до 37 балів):

37 - 30 балів ставиться, якщо основні питання розкриті на високому теоретичному і практичному рівнях, здобувач без ускладнень орієнтується в матеріалі, повністю відповідає на додаткові запитання. Якість відповідей свідчить про вільне володіння матеріалом лекційних і практичних занять, а також про ознайомлення з додатковим матеріалом з навчальної дисципліни.

29 - 24 балів ставиться, якщо розкриті основні питання, а на додаткові здобувач відповідає не повністю. Якість відповідей виявляє вільне володіння лекційним і практичним матеріалом. Ознайомлення з додатковими джерелами не систематизовано.

23 – 17 балів ставиться, якщо здобувач володіє тільки загальним поняттєвим апаратом, він у цілому орієнтується в досліджуваному предметі, але при розкритті основних питань допускає суттєві неточності..

16 – 9 балів ставиться якщо здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом: недостатньо розкриті зміст теоретичного питання, не виконане практичне завдання, допускаються суттєві помилки.

8-1 бали ставиться, якщо здобувач робить принципові помилки у відповідях, не може дати обґрунтовані відповіді на всі основні питання викладача, не орієнтується в основних теоретичних і практичних положеннях курсу, або не засвоїв окремі розділи курсу.

0 балів ставиться у разі відсутності будь-якого розуміння навчального матеріалу.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Біологія як система наук.
2. Використання наукового методу для аналізу біологічних фактів.
3. Основні теорії, закони та закономірності біології.
4. Основні властивості живого організму. Рівні організації живого.
5. Клітинна теорія. Про- та еукаріотичні клітини
6. Хімічні сполуки протоплазми. Обмін речовин та енергії.
7. Органели клітини.
8. Синтез білка. Етапи білкового синтезу. Генетичний код та його властивості.
9. Порушення регуляції клітинної активності. Генні та хромосомні мутації.
10. Ферменти, гормони, вітаміни та їх роль у процесах метаболізму.
11. Ділення клітин: мітоз, мейоз, амітоз, ендомітоз.
12. Гаметогенез: овогенез. Характеристика фази великого та малого росту.
13. Гаметогенез: сперматогенез.
14. Спадковість та мінливість.
15. Мутації та їх вплив на ріст та розвиток людського організму. Генні та хромосомні хвороби.
16. Закони Менделя.
17. Генетичне визначення статі. Балансова теорія визначення статі, її значення.
18. Успадкування ознак, зчеплених зі статтю.
19. Класичні генетичні експерименти.

20. Методи генетичних досліджень людини. Вивчення ознак спадкування у родині з використанням генеалогічного методу.
21. Форми розмноження. Характеристика нестатевого і статевого розмноження
22. Онтогенез. Характеристика стадій пренатального онтогенезу.
23. Провізорні органи.
24. Ембріональні зачатки та їх тканинні похідні.
25. Становлення функцій різних органів та систем у плода. Вплив тератогенів на розвиток людського організму.
26. Вікові зміни показників розвитку у постнатальному онтогенезі: новонароджений.
27. Вікові зміни показників розвитку у постнатальному онтогенезі: немовля та дошкільник.
28. Вікові зміни показників розвитку у постнатальному онтогенезі: молодший школяр, підліток, юність.
29. Вікові зміни показників розвитку у постнатальному онтогенезі: дорослість.
30. Основні закономірності постембріонального розвитку: період старості, теорії старіння. Фізіологічні та нейро-гуморальні зміни при старінні.
31. Тканина: визначення, види та функції.
32. Організм як цілісна біологічна система: опорно-руховий апарат.
33. Організм як цілісна біологічна система: будова та функції травної системи.
34. Організм як цілісна біологічна система: будова та функції дихальної системи.
35. Організм як цілісна біологічна система: будова та функції видільної системи.
36. Організм як цілісна біологічна система: будова та функції статевої системи.
37. Організм як цілісна біологічна система: Кров та кровоносна система.
38. Організм як цілісна біологічна система: ендокринна система.
39. Організм як цілісна біологічна система: нервова система.
40. Організм як цілісна біологічна система та його реакція на подразники. Проблема стресу у біології та медицині.
41. Розвиток еволюційного вчення.
42. Основні положення теорії Дарвіна – Уоллеса.
43. Біогенетичний закон Мюллера – Геккеля.
44. Мікро- та макроеволюція.
45. Проблема походження життя на Землі та шляхи її вирішення.
46. Ери та періоди Землі та їх характеристика.
47. Еволюція вищих приматів.
48. Походження людини. Сутність та основні риси антропосоціогенезу.
49. Докази еволюції за даними палеонтології, порівняльної анатомії та порівняльної біології.
50. Виявлені представники роду Номо.
51. Фізичний розвиток людини.
52. Зв'язок конституційних і психологічних особливостей.

53. Видова єдність людства. Класифікація рас.
 54. Адаптивність расових ознак.
 55. Антропологічна структура населення земної кулі (Європа, Азія, Америка, Африка).

Отримані здобувачем бали за накопичувальною 100-бальною шкалою оцінювання знань переводяться у національну шкалу та в рейтингову шкалу ЄКТС згідно з таблицею.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами з навчальної дисципліни

Накопичувальна 100-бальна шкала	Рейтингова шкала ЄКТС	Національна шкала
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

9. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне дотримання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

3. Відпрацьовування здобувачами незасвоєних тем в індивідуальному порядку викладачеві у позааудиторний час.

4. З метою зосередженості уваги на засвоєнні матеріалу з теми, що вивчається, під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

5. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

6. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %.

Розробник:

доцент кафедри

психології діяльності в особливих умовах

Ю. ІЛЬІНА

Юлія ІЛЬІНА